

Pojav psihičnega nasilja v partnerskih odnosih pri mladostnikih

DOI: <https://doi.org/10.55707/ds-po.v40i3-4.204>

Prejeto 15. 3. 2025 / Sprejeto 3. 11. 2025

Znanstveni članek

UDK 364.636-053.6

KLJUČNE BESEDE: psihično nasilje, partnerski odnosi, mladostniki

POVZETEK – V partnerskem odnosu lahko prihaja do različnih oblik nasilja, ki se kažejo v obliki psihičnega, fizičnega, spolnega in ekonomskega nasilja. Pogostokrat se v primeru nasilja v partnerskem odnosu najprej začne pojavljati psihično nasilje, ki se lahko kasneje razvije tudi v druge oblike nasilja. Pričujoči prispevek prikazuje izsledke raziskave o pojavu psihičnega nasilja v partnerskih odnosih pri mladostnikih. V raziskavi je sodelovalo 376 mladostnikov z izkušnjo partnerskega odnosa. Ugotavljamo, da so najpogostejše oblike psihičnega nasilja v partnerskih odnosih pri mladostnikih ljubosumje, uporaba nepriemernih in žaljivih besed ter kritiziranje in poniževanje. Pri analizi glede na spol se je izkazalo, da so ženske pogostejše žrtve psihičnega nasilja. V primeru analize glede na starost ugotavljamo, da najpogostejše doživljajo psihično nasilje v partnerskem razmerju mladostniki v starosti med 22 in 25 let. Pri trajanju partnerskega odnosa ugotavljamo, da je največ psihičnega nasilja pri mladostnikih prisotnega v partnerskem odnosu, ki traja med dvema in štirimi leti.

Received 15. 3. 2025 / Accepted 3. 11. 2025

Scientific paper

UDC 364.636-053.6

KEYWORDS: psychological violence, partner relationships, adolescents

ABSTRACT – Different forms of violence can occur in a partner relationship which manifest in the form of psychological, physical, sexual, and economic violence. Often, in case of violence in a partner relationship, psychological violence begins to appear first, which can later develop into other forms of violence. This article presents the results of a research on the occurrence of psychological violence in partner relationships among young people. The research included 376 young people who had the experience of a partner relationship. We have learnt that the most common forms of psychological violence in partner relationships among young people are jealousy, the use of inappropriate and offensive words, and criticism and humiliation. The results analysis showed that women are more often victims of psychological violence. In the analysis based on age, we have discovered that it is young people aged between 22 and 25 who most often experience psychological violence in a partner relationship. As for the duration of the partner relationship, we note that psychological violence most frequently occurs in partner relationships lasting between two and four years.

1 Uvod

Po Emmerovi idr. (2023, str. 71) postaja v današnjem času porast agresivnega vedenja velik problem. Agresivno vedenje se lahko pojavlja v različnih odnosih. V partnerskem odnosu lahko prihaja do različnih oblik nasilja, ki se kažejo kot psihično, fizično, spolno in ekonomsko nasilje. Pogostokrat gre za preplet različnih oblik nasilja. V partnerskem odnosu se v primeru prisotnosti nasilja pogostokrat najprej začne pojavljati psihično nasilje, ki se lahko kasneje razvije tudi v druge oblike nasilja. Zato je pomembno, da pride do čim hitrejših zaznav in ustreznega funkcionalnega spoprijemanja s pojavom psihičnega nasilja v partnerskem odnosu že v mladostniškem obdobju.

Pri nas obstaja malo temeljitih in sistematičnih raziskav, ki bi se ukvarjale s pojavom psihičnega nasilja v mladostniških partnerskih odnosih. Tovrstno vrzel na področju psihičnega nasilja v partnerskem odnosu pri mladostnikih zapolnjuje pričujoča raziskava. Prispevek je sestavljen iz teoretičnega in empiričnega dela. V prvem, teoretičnem delu najprej na kratko predstavimo pojem psihično nasilje. V nadaljevanju nekoliko podrobneje predstavimo nasilje v partnerskem odnosu. Ob koncu teoretičnega dela se osredotočimo na tematiko našega raziskovanja, ki obravnava nasilje v partnerskem odnosu pri mladostnikih. V drugem, empiričnem delu najprej predstavimo ugotovitve o prisotnosti različnih oblik psihičnega nasilja v partnerskem odnosu pri mladostnikih. Sledi prikaz razlik pri zaznavi psihičnega nasilja v mladostniških razmerjih glede na spol, starost in trajanje razmerja. Ob koncu prispevka podajamo sklepne ugotovitve empirične raziskave, omejitve in nekatere smernice za nadaljnje raziskovanje.

Psihično nasilje predstavlja vsakršna dejanja (najpogostejše verbalna), ki se na nezaželen in grob način dotaknejo človekove psihe, kar ima za posledico negativen vpliv na samozavest, samopodobo in samozaupanje žrtve (Društvo za nenasilno komunikacijo, 1999). Poleg omenjenega se kot psihično nasilje razumejo tudi dejanja, ki pri žrtvi povzročijo občutke strahu, ponižanja, manjvrednosti, ogroženosti in druge duševne stiske (Filipčič in Klemenčič, 2011). Podobno ugotavljata tudi Forward in Torres (2006), ki menita, da gre pri psihičnem nasilju za težnjo posameznika, da s ponavljajočim vzorcem psihičnega pritiska doseže svoj cilj. Ob tem je hkrati potrebno poudariti, da je pri tem drugi v podrejenem in ponižanem položaju. Psihično nasilje je najpogostejša oblika nasilja, saj je po avtorici Bradshaw (1990) sestavni del vsake druge oblike nasilja. Psihično nasilje se lahko pojavi v različnih medosebnih odnosih, in sicer v bolj površinskih odnosih, kot so odnosi s sodelavci, prijatelji in znanci. Prav tako pa se lahko pojavi tudi v odnosih z bližnjimi osebami. Walker in Lurie (1999) ugotavljata, da obstaja kar devetkrat večja verjetnost, da bo posameznik doživel nasilje s strani bližnje osebe. V nadaljevanju prispevka se bomo osredotočili na nasilje v partnerskem odnosu.

Kovač (2018) opredeli pet oblik nasilja, in sicer fizično, spolno, čustveno in ekonomsko nasilje ter zanemarjanje kot posebno oblika nasilja. Poleg oblike nasilja je pomemben tudi medsebojni odnos, znotraj katerega je prišlo do nasilja. Pri tem poudari, da največjo bolečino in stisko povzroča nasilje, povzročeno s strani bližnje osebe. Med bližnje osebe lahko uvrščamo stare starše, starše, otroke in partnerje.

V partnerskem razmerju se psihično nasilje pogosto začne s posesivnostjo in manipuliranjem, lahko sledijo žaljivke, zmerjanje, vpitje ipd. (Ministrstvo za notranje zadeve, 2009). Aničić in Lešnik Mugnaioni (2002) tem oblikam psihičnega nasilja dodajata še naslednje: izolacija od oseb, ki jih imamo radi, ščuvanje proti drugim, odvzem in/ali uničevanje osebnih predmetov, ustvarjanje neprijetne in negativne klime, dolgotrajen molk in/ali nepripravljenost na komunikacijo, ljubosumje itd.

Žrtev nasilja v partnerskem odnosu je lahko vsak, tako ženska kot moški različnih starosti. Razlika je v načinu nasilja, ki ga oseba drugega spola izvaja. Moški so pogostejše storilci nasilja v razmerju. Nasilje, ki ga izvajajo nad ženskami, je najpogostejše fizično (udarci) in spolno (siljenje v spolni odnos). Na drugi strani ženske pogostejše izvajajo psihično (govorijo, da se bodo ubile) in fizično nasilje (brcajo, udarjajo, pulijo) (The National Center for Victims of Crime, 2012). Nasilje se ne dogaja samo v nezdravih, ampak tudi v na videz srečnih razmerjih. Dejstvo je, da se določena oblika nasilja pojavi v vsakem razmerju oziroma družini. Lahko da nas kaj boli in smo zato razdraženi. Po-

sledično bomo lahko partnerju nehote rekli nekaj neprimerne, kar bomo obžalovali; slednje se že lahko šteje za verbalno in psihično nasilje (Bučar Ručman, 2004).

Emmerova idr. (2023, str. 71) ugotavljajo, da je na splošno pri mladih tradicionalno ustrahovanje in spletno ustrahovanje pogost pojav, ki je prisoten povsod po svetu. Podobno tudi Pirc in Pečjak (2023, str. 100) ugotavljata, da se v zadnjih letih zaradi množične uporabe elektronskih naprav pri študentih pojavljajo predvsem negativni učinki IKT tehnologije, kjer lahko posebej izpostavimo kibernetsko ustrahovanje. Iz slednjega lahko povzamemo, da je na splošno v največji meri pri mladih najbolj izstopajoče spletno nasilje. V mladostniških partnerskih razmerjih se lahko poleg spletnega nasilja pogosto pojavlja tudi psihično, čustveno, spolno in fizično nasilje. Od naštetih je najpogostejša oblika psihično nasilje. Mladostniki pogosto ne prepoznajo psihičnih oblik nasilja. Nekateri le-te razumejo kot znake izražanja ljubezni. To še posebej velja za ljubosumje, ki ga mladi pogosto razumejo kot globlje izražanje ljubezni in laskanje, v resnici pa le-to lahko vodi v hujše psihične posledice, tudi fizično nasilje. Psihično nasilje se v mladostniških partnerskih zvezah pojavlja zaradi nezrelega reševanja težav in nesposobnosti razlikovanja med lastnimi potrebami in potrebami partnerja (Ajduković in Ručević, 2009). Prisotnost psihičnega nasilja v mladostniških partnerskih razmerjih naj bi bila med 30 % in 50 %, fizičnega med 10 % in 20 % ter spolnega med 2 % in 10 % (Helm idr., 2017). Mulford in Giordano (2015) ugotavljata, da je vsaj eden od 10 mladostnikov deležen nasilja v partnerskem odnosu. Gryl idr. (1991) ugotavljajo, da je predvsem za ženske značilno, da se prvič srečajo z nasiljem v njihovem partnerskem odnosu že v srednji šoli. Prav tako se lahko mladostniki, ki so povzročitelji ali žrtve nasilja, pogostejše srečajo z medvrstniškim nasiljem, ki je postalo eden izmed najbolj izstopajočih problemov v osnovni šoli. Lepičnik Vodopivec in Teršek (2021, str. 4) opredeljujeta medvrstniško nasilje kot vsako ponavljajoče, namerno in agresivno vedenje, s katerim želi nasilnež izriniti vzroke svoje premoči nad žrtvijo z namenom povzročanja občutkov krivde, bolečine in strahu. Tudi šola lahko predstavlja pomemben preventivni dejavnik, ko v učencih razvija socialne veščine, kot so asertivnost, strpnost in nenasilno reševanje konfliktov (Vekić Kljajić idr., 2022, str. 47).

Ajduković in Ručević (2009) razdelita vzroke nasilja v mladostniških partnerskih zvezah na osebne in medosebne faktorje ter vpliv družbe in okolice. Pod osebne faktorje uvrstita nizko samopodobo in samozavest mladostnika, negotovost, izkustvo nasilja v primarni družini, pretirano ljubosumje, stereotipna pojmovanja o vlogi moškega oziroma ženske v partnerskem odnosu, razumevanje nasilja kot načina reševanja težav v razmerju, uživanje alkohola in droge ipd. Medosebni faktorji, ki vplivajo na pojavljanje nasilja v mladostniških razmerjih, so slabe komunikacijske veščine, nezmožnost izražanja svojih občutij in reševanja težav. Pod zadnjo kategorijo, vpliv družbe oziroma okolice, pa avtorici navajata (pozitivno) družbeno razumevanje nasilja, medije, pogostost pojavljanja nasilja v družbi in toleranco mladostnikov do nasilja. Mugnaioni Lešnik idr. (2009) povzamejo nekaj značilnih oblik oziroma motivov za nasilno vedenje mladostnikov: nasilje kot način premagovanja strahu, uporaba nasilja za premagovanje občutka ogroženosti, "način iskanja ugodja", nizko samospoštovanje, nasilje kot možnost samopotrditve, odziv na prizadetost, morebitno samokaznovalno vedenje, "sprejemanje subkulturnih norm". Prav tako lahko posredno na pojav psihičnega nasilja vpliva tudi vzgojni stil staršev v otroštvu.

Prisotnost nasilja v mladostniškem partnerskem razmerju ima lahko na mladostnika hude kratkoročne in dolgoročne posledice. Obstaja velika verjetnost, da bodo žrtve mladostniškega nasilja iskale podobne vzorce v prihodnosti in bile posledično ponovno žrtve (Temple idr., 2013). Helm idr. (2017) dodajajo k morebitnim posledicam še možnost slabega učnega uspeha, ne vključevanje v obšolske aktivnosti, izključenost iz šole, neželjeno nosečnost. Ajduković in Ručević (2009) k temu dodata še možnost drugih zdravstvenih težav (pogosti glavoboli, prebavne motnje ipd.), težave s koncentracijo, spanjem itd. V svojem članku avtorici opišeta več raziskav, na podlagi katerih ugotavljata, da ima nasilje v partnerskih razmerjih večji vpliv na mladostnice. Le-te so pogosto zelo žalostne, so brez volje in pogosto razmišljajo o samomoru. Za fante, ki so bili žrtve nasilja v razmerjih, obstaja večja verjetnost, da se bodo pogosto znašli v pretepih in bili podobno kot dekleta anksiozni, depresivni in trpeli za posttravmatsko stresno motnjo. Podobno kot odrasle žrtve nasilja tudi mladostniki ostajajo v svojih nasilnih razmerjih iz podobnih razlogov. Veliko jih krivdo prenaša nase, se ne zavedajo resnosti problema, ne želijo biti samski, se počutijo izolirane, nasilje vidijo kot rezultat izkazovanja ljubezni, se počutijo osramočene, idealizirajo svoje razmerje ipd. (Helm idr., 2017).

Watson idr. (2001) opišejo raziskavo, izvedeno s strani Sugarmana in Hotalinga (1989), kjer ugotovijo, da je toleranca mladostnikov do nasilja zelo visoka. Kar med 45 in 60 % mladostnikov je potrdilo, da so ostali v razmerju s svojim partnerjem kljub prisotnosti nasilja. S toleranco v mladostniških partnerskih zvezah so se ukvarjali Jezl idr. (1996), ki so v svoji raziskavi ugotovili, da je 56 % anketirancev že izkusilo fizično nasilje ter kar 96 % mladostnikov psihično; od tega jih je kar 13 % vztrajalo v razmerju. García Díaz idr. (2017) menijo, da je toleranca do nasilja v mladostniških partnerskih razmerjih v veliki meri odvisna od spola. Deklice hitreje prepoznajo nasilje v razmerju in so do njega tudi manj tolerantne. Zaradi družbenih stereotipov o moški dominantnosti fantje pogosto ne prepoznajo nasilja in so do njega posledično bolj tolerantni. Deklice tudi pogosteje prijavijo nasilje in poiščejo pomoč kot fantje in pogosteje zaključijo razmerja. Watson idr. (2001) menijo, da poleg spola na toleranco vpliva tudi starost. Mladostniki v zgodnji adolescenci se pogosteje ne zaupajo nikomur ali pa o svojih težavah povedo le svojim vrstnikom. V poznejši adolescenci pa mladostniki pogosteje reagirajo in se poleg prijateljem zaupajo tudi svojim staršem. Lenič (2023, str. 112) navaja, da imajo ključno vlogo pri vzgoji otrok starši, ta pa je odvisna predvsem od njihovega vzgojnega stila otrok, ki je lahko permissivni, avtoritaren ali avtoritativni. Zato imajo tudi starši pomembno vlogo s svojo vzgojo, ki lahko pripomore pri preventivi nasilnega vedenja v mladostniških razmerjih. Prav tako lahko imajo starši pomembno vlogo tudi pri pomoči mladostnikom, ki se spoprijemajo s pojavom psihičnega nasilja v partnerskem razmerju.

2 Metodologija

Raziskovalne metode

Izvedli smo kvantitativno metodo raziskovanja z anketnim vprašalnikom, s pomočjo katerega smo pridobili podatke in preverjali, kako mladostniki zaznavajo nasilje v svojih partnerskih razmerjih.

Raziskovalni vzorec

Raziskava temelji na neslučajnostnem priložnostnem vzorcu mladostnikov in mladostnic. Zajeti vzorec opredeljujemo na ravni inferenčne statistike kot enostavni slučajnostni vzorec iz hipotetične populacije. V raziskavo se je vključilo 376 mladostnikov, ki so stari od 14 do 25 let. Dobra polovica anketirancev (51,6%) je stara med 18 in 21 let. Temu sledijo anketiranci, stari med 22 in 25 let (25%). Najmanj udeležencev raziskave je bilo starih med 14 in 17 let (23,4%). Glede na spol je v anketi sodelovalo 83,2% žensk in 16,8% moških. Slaba polovica udeležencev raziskave živi na vasi (48,9%), nekoliko manj v manjših mestih (27,1%) in najmanj v velikih mestih (23,9%). Po trajanju partnerskega razmerja so anketiranci dokaj enakomerno razporejeni, in sicer je dobra tretjina (33,8%) v partnerskem odnosu manj kot šest mesecev, temu sledijo anketiranci, ki so v razmerju manj kot dve leti (30,8%), zatem manj kot štiri leta (24,7%) in najmanj anketirancev je tistih, ki so v razmerju nad pet let (10,6%).

Postopki zbiranja in obdelave podatkov

Anketni vprašalnik je bil najprej sondažno izveden na vzorcu mladostnikov, ki so že imeli izkušnjo partnerskega odnosa. Nato je sledilo definitivno zbiranje podatkov s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika, ki smo ga posredovali mladostnikom, ki so bili stari med 14 in 25 let, na področju celotne Slovenije. Udeležencem raziskave smo prav tako preko spleta natančno predstavili podrobnosti raziskave.

Vprašalnik, ki smo ga samostojno zasnovali, je bil anonimen in sestavljen iz petih vprašanj zaprtega tipa. Prva štiri vprašanja so se nanašala na spol, starost, kraj bivanja in trajanje razmerja, medtem ko se je peto vprašanje nanašalo na pojav psihičnega nasilja v partnerskem odnosu, kjer so udeleženci lahko izbirali med osmimi različnimi postavkami, ki opisujejo različno psihično nasilje. Na osnovi petega vprašanja o psihičnem nasilju smo ugotavljali pogostost pojava različnih oblik psihičnega nasilja na splošno in nato še glede na spol, starost, kraj bivanja in trajanje partnerskega odnosa.

Podatki so obdelani s programom za statistično obdelavo podatkov SPSS (verzija 20) na ravni deskriptivne statistike. Pridobljene podatke smo prikazali in interpretirali s pomočjo preglednic, pri čemer smo uporabili naslednje statistične metode: frekvenčna distribucija (f , $f\%$) neštevilskih spremenljivk (spol, starost, kraj bivanja in trajanje partnerskega odnosa) ter χ^2 -preizkus za analizo frekvenc neštevilskih spremenljivk (spol, starost, kraj bivanja in trajanje partnerskega odnosa).

3 Rezultati

Analiza prisotnosti psihičnega nasilja

Tabela 1

Število (f) in strukturni odstotki (f%) oblik psihičnega nasilja

<i>Oblike psihičnega nasilja</i>	<i>f</i>	<i>f%</i>
uporaba neprimernih in/ali žaljivih besed	161	42,8 %
kritiziranje in/ali poniževanje	144	38,3 %
izsiljevanje in/ali grožnje	46	12,2 %
izolacija od oseb	70	18,6 %
ščuvanje proti drugim	52	13,8 %
odvzem in/ali uničevanje osebnih predmetov	31	8,2 %
dolgotrajen molk in/ali nepripravljenost na komunikacijo	110	29,3 %
ljubosumje	178	47,3 %
nič od naštetega	123	32,7 %

Iz tabele je razvidno, da so najpogostejše oblike psihičnega nasilja ljubosumje (47,3 %), uporaba neprimernih in/ali žaljivih besed (42,8 %) in kritiziranje in/ali poniževanje (38,3 %). Oblike psihičnega nasilja, ki se v mladostniških razmerjih pojavljajo v manjšem številu, so odvzem in/ali uničevanje osebnih predmetov (8,2 %), izsiljevanje in/ali grožnje (12,2 %) in ščuvanje proti drugim (13,8 %).

Tabela 2

Izid χ^2 -preizkusa razlike v oblikah psihičnega nasilja glede na spol

Oblike psihičnega nasilja	Spol				P	χ^2
	moški		ženski			
	f	f%	f	f%		
uporaba neprimernih in/ali žaljivih besed	27	7,2%	134	35,6%	0,995	0,000
kritiziranje in/ali poniževanje	25	6,6%	119	31,6%	0,804	0,061
izsiljevanje in/ali grožnje	10	2,7%	36	9,6%	0,334	0,933
izolacija od oseb	13	3,5%	57	15,2%	0,652	0,203
ščuvanje proti drugim	9	2,4%	43	11,4%	0,909	0,013
odvzem, uničevanje osebnih predmetov	7	1,9%	24	6,4%	0,365	0,822
molč in/ali odsotnost komunikacije	14	3,7%	96	25,5%	0,179	1,809
ljubosumje	29	7,7%	149	39,6%	0,820	0,052
nič od naštetega	25	6,6%	98	26,1%	0,196	1,670

Izid χ^2 -preizkusa kaže, da med pogostostjo zgoraj naštetih oblik psihičnega nasilja in spolom ne obstajajo statistično pomembne razlike. To pomeni, da spol nima vpliva na pojavne oblike psihičnega nasilja. Velja pa opozoriti, da je glede na strukturne odstotke pri vseh naštetih oblikah več psihičnega nasilja prisotnega pri ženskah. Iz tega lahko sklepamo, da so ženske pogostejše žrtve psihičnega nasilja kot moški. Pri tem se je najbolj očitna razlika pokazala pri naslednjih oblikah psihičnega nasilja: ljubosumje, neprimerne in/ali žaljive besede in kritiziranje/poniževanje.

Tabela 3

Izid χ^2 -preizkusa razlike v oblikah psihičnega nasilja glede na starost

Oblike psihičnega nasilja	Starost						P	χ^2
	14–17 let		18–21 let		22–25 let			
	f	f%	f	f%	f	f%		
uporaba neprimernih in/ali žaljivih besed	35	39,8	82	42,3	44	46,8	0,616	0,969
kritiziranje in/ali poniževanje	31	35,2	73	37,6	40	42,6	0,575	1,108
izsiljevanje in/ali grožnje	6	6,8	27	13,9	13	13,8	0,208	3,139
izolacija od oseb	14	15,9	37	19,1	19	20,2	0,737	0,610
ščuvanje proti drugim	11	12,5	25	12,9	16	17,0	0,583	1,079
odvzem, uničevanje osebnih predmetov	4	4,5	16	8,2	11	11,7	0,215	3,077
molk in/ali odsotnost komunikacije	17	19,3	62	32,0	31	33,0	0,064	5,513
ljubosumje	42	47,7	91	46,9	45	47,9	0,985	0,031
nič od naštetega	30	34,1	64	33,0	29	30,9	0,891	0,231

Izid χ^2 -preizkusa kaže, da med pogostostjo zgoraj naštetih oblik psihičnega nasilja in starostjo ne obstajajo statistično pomembne razlike. Iz tabele pa lahko razberemo, da pogostejše doživljajo psihično nasilje v svojem razmerju mladostniki, stari med 22 in 25 let. Le-ti se najpogostejše srečujejo z ljubosumjem (47,9%), uporabo neprimernih in/ali žaljivih besed (46,8%) in kritiziranjem in/ali poniževanjem (42,6%). Izpostaviti pa velja, da obstaja povezava med molkom in/ali odsotnostjo komunikacije ($P = 0,064$, $\chi^2 = 5,513$) kot oblike psihičnega nasilja in starostjo. Izkazalo se je, da tisti anketiranci, ki so stari med 22 in 25 let, najpogostejše doživljajo omenjeno obliko psihičnega nasilja.

Tabela 4*Izid χ^2 -preizkusa razlike v oblikah psihičnega nasilja glede na trajanje razmerja*

Oblike psihičnega nasilja	Trajanje razmerja								P	χ^2
	6 m. >		2 >		4 >		5 <			
	f	f	f	f	f	f	f	f		
uporaba neprimernih in/ali žaljivih besed	53	41,7	47	40,5	48	51,6	13	32,5	0,173	4,989
kritiziranje in/ali poniževanje	48	37,8	42	36,2	43	46,2	11	27,5	0,197	4,682
izsiljevanje in/ali grožnje	16	12,6	14	12,1	14	15,1	2	5,0	0,448	2,657
izolacija od oseb	27	21,3	19	16,4	19	20,4	5	12,5	0,540	2,158
ščuvanje proti drugim	23	18,1	13	11,2	14	15,1	2	5,0	0,148	5,356
odvzem, uničevanje osebnih predmetov	12	9,4	9	7,8	7	7,5	3	7,5	0,946	0,372
molk in/ali odsotnost komunikacije	29	22,8	41	35,3	32	34,4	8	20,0	0,059	7,457
ljubosumje	57	44,9	59	50,9	49	52,7	13	32,5	0,139	5,486
nič od naštetega	47	37,0	35	30,2	21	22,6	20	50,0	0,011	11,173

Izid χ^2 -preizkusa kaže, da med pogostostjo pojavljanja psihičnega nasilja in časom trajanja razmerja ne obstajajo statistično pomembne razlike. Velja pa omeniti, da obstaja tendenca ($P = 0,059$, $\chi^2 = 7,457$) pri molku in odsotnosti komunikacije kot obliki psihičnega nasilja, in sicer omenjeno obliko nasilja najpogosteje doživljajo mladostniki, ki so v svojem razmerju manj kot dve leti. Glede na strukturne odstotke so tisti, ki najpogosteje doživljajo psihično nasilje, v razmerju med dvema in štirimi leti. Omenjeni so najpogosteje žrtve ljubosumja (52,7%), uporabe neprimernih in/ali žaljivih besed (51,6%) in kritiziranja in/ali poniževanja (46,2%). Najmanj psihičnega nasilja doživljajo tisti, ki so v svojih razmerjih že več kot pet let.

4 Razprava

Izvedli smo empirično raziskavo na priložnostnem vzorcu 376 mladostnikov, ki so stari med 14 in 25 let in imajo izkušnjo s partnerskim odnosom. Temeljni namen raziskave je bil proučiti pojav psihičnega nasilja v partnerskih odnosih pri mladostnikih. Prišli smo do nekaterih pomembnih empiričnih ugotovitev, ki jih v nadaljevanju predstavljamo.

V raziskavi smo ugotovili, da je ljubosumje najpogostejša oblika psihičnega nasilja v partnerskem odnosu pri mladostnikih. Iz slednjega rezultata ugotavljamo, da se večina mladostnikov zaveda, da pojav ljubosumja predstavlja obliko psihičnega nasilja.

Naši rezultati niso v skladu z ugotovitvami avtoric Ajduković in Ručević (2009), ki ugotavljata, da mladostniki v partnerskih razmerjih ne prepoznavajo ljubosumja kot znaka psihičnega nasilja, temveč zgolj kot neko obliko ljubezni. Po Ančič (2002) se psihično nasilje pogosto začne ravno z ljubosumjem, zato rezultati naše raziskave kažejo na pozitiven trend, saj je večina mladostnikov zmožna zaznati ljubosumje kot obliko psihičnega nasilja, zaradi česar ima tudi boljšo možnost za zaščito pred stopnjevanjem psihičnega nasilja, ki se lahko sčasoma začne razvijati tudi v druge oblike nasilja.

Sledijo naslednje oblike psihičnega nasilja, kot so: uporaba neprimernih in/ali žaljivih besed ter kritiziranje in/ali poniževanje. Oblike psihičnega nasilja, ki se v mladostniških razmerjih pojavljajo v manjšem obsegu, so odvzem in/ali uničevanje osebnih predmetov, izsiljevanje in/ali grožnje ter ščuvanje proti drugim. Tovrstni rezultati so v skladu z našimi pričakovanji, saj gre za nekoliko težje oblike psihičnega nasilja, ki so morda nekoliko manj značilne za mladostniška partnerska razmerja.

Analiza pojava psihičnega nasilja v partnerskem odnosu pri mladostnikih glede na spol razkriva, da je pri vseh naštetih oblikah več psihičnega nasilja prisotnega pri ženskah. Kar pomeni, da so ženske pogostejše žrtve psihičnega nasilja v mladostniških partnerskih odnosih. Ti rezultati so v skladu z našimi pričakovanji, saj v številnih raziskavah (npr. Ajduković in Ručević, 2009; Romita idr., 2013; Ross, 2012) ugotavljajo, da so ženske v partnerskem odnosu pogostejše žrtve psihičnega nasilja. Podobno tudi Munc (2010) ugotavlja, da so moški v primerjavi z ženskami pogostejše v vlogi povzročitelja nasilja. Po njegovih ugotovitvah 20% žensk v partnerskem odnosu doživi izkušnjo psihičnega nasilja. V naši raziskavi glede na spol se je najbolj očitna razlika pokazala pri naslednjih oblikah psihičnega nasilja: ljubosumje, neprimerne in/ali žaljive besede in kritiziranje/poniževanje.

Analiza vloge starosti razkriva, da najpogostejše doživljajo psihično nasilje v svojem razmerju mladostniki, ki so stari med 22 in 25 let. Le-ti se najpogostejše srečujejo z ljubosumjem, uporabo neprimernih in/ali žaljivih besed in kritiziranjem in/ali poniževanjem. Tovrstni rezultati niso v skladu z našimi pričakovanji, saj smo pričakovali, da so starejši udeleženci raziskave že bolj osebno in čustveno zreli, zaradi česar bo prisotnega manj psihičnega nasilja. V nadaljevanju velja še opozoriti, da obstaja tendenca pri molku in/ali odsotnosti komunikacije. Izkazalo se je, da tisti anketiranci, ki so stari med 22 in 25 let, najpogostejše doživljajo omenjeno obliko psihičnega nasilja. Tudi ti rezultati so nas nekoliko presenetili, saj smo pričakovali, da imajo starejši udeleženci v primerjavi z mlajšimi konstruktivno komunikacijo bolj razvito.

Analiza vloge trajanja razmerja razkriva, da najpogostejše doživljajo psihično nasilje v svojem razmerju anketiranci, ki so v partnerskem odnosu med dvema in štirimi leti. V tem obdobju partnerskega odnosa se že zaključí obdobje romantične zaljubljenosti, zaradi česar se lahko začnejo pojavljati tudi prve preizkušnje v partnerskem odnosu, ki se lahko pogostokrat kažejo tudi v različnih oblikah psihičnega nasilja. Izkazalo se je, da so v tem obdobju najpogostejše žrtve ljubosumja, uporabe neprimernih in/ali žaljivih besed in kritiziranja in/ali poniževanja. Najmanj psihičnega nasilja doživljajo tisti, ki so v svojih razmerjih že več kot pet let. V partnerskih odnosih, ki trajajo dlje časa, pa je večja verjetnost, da se vzpostavi že močnejši občutek pripadnosti, ljubljenosti in hotenosti, ki ima lahko za posledico bolj kakovosten partnerski odnos, zaradi česar je prisotnega tudi manj psihičnega nasilja. V nadaljevanju velja omeniti, da obstaja tendenca ($P = 0,059$, $\chi^2 = 7,457$) pri molku in odsotnosti komunikacije kot obliki psihične-

ga nasilja, in sicer omenjeno obliko nasilja najpogosteje doživljajo mladostniki, ki so v svojem razmerju manj kot dve leti. Tudi ti rezultati so v skladu z našimi pričakovanji, saj smo predvidevali, da bodo udeleženci, ki so krajši čas v partnerskem odnosu, imeli večje težave s komunikacijo, ki se bo posledično lahko kazala v odsotnosti komunikacije. Podobno tudi Ajduković in Ručević (2009) ugotavljata, da so najpogostejši vzroki za psihično nasilje v mladostniških partnerskih odnosih medosebni faktorji, kot so slabe komunikacijske veščine, ki so vzrok nezmožnosti izražanja svojih občutij.

5 Sklep

Na osnovi pričujočega prispevka ugotavljamo, da je v mladostniških partnerskih odnosih najpogostejša oblika psihičnega nasilja ljubosumje, nakar sledi poniževanje in kritiziranje, medtem ko se je izkazalo, da se v manjšem odstotku pojavljajo psihične oblike nasilja, kot so uničevanje osebnih predmetov, izsiljevanje in grožnje. Analiza pojava psihičnega nasilja v partnerskem odnosu pri mladostnikih glede na spol razkriva, da je pri vseh naštetih oblikah več psihičnega nasilja prisotnega pri ženskah, kjer najbolj izstopajo oblike psihičnega nasilja, kot so ljubosumje, žaljive besede in kritiziranje. Analiza pojava psihičnega nasilja glede na starost razkriva, da najpogosteje doživljajo psihično nasilje v svojem razmerju mladostniki, ki so stari med 22 in 25 let, kjer najbolj izstopa kategorija odsotnost komunikacije, ki se kaže v obliki molka. Analiza pojavljanja psihičnega nasilja pri mladostnikih glede na trajanje razmerja razkriva, da najpogosteje doživljajo psihično nasilje v svojem razmerju udeleženci raziskave, ki so v partnerskem odnosu od dve do štiri leta. Pri kategoriji trajanje partnerskega odnosa prihaja do največjih razlik pri psihičnem nasilju ljubosumje, kritiziranja in žaljenje.

V raziskavi omejitev pripisujemo vzorcu, saj so v raziskavi sodelovali mladostniki z izkušnjo partnerskega odnosa, ki so bili za to motivirani. Ne glede na omenjeno omejitev pa pridobljena empirična spoznanja dovoljujejo izpeljavo nekaterih smernic za spoprijemanje s pojavom psihičnega nasilja v partnerskih odnosih pri mladostnikih.

V partnerskem odnosu pri mladostnikih so različne preizkušnje, težave in z njimi povezane stiske sestavni del vsakega odnosa. V primeru, da se iz teh težav razvije pojav psihičnega nasilja, je v partnerskem odnosu pomembno, da ga mladostniki prepoznajo in ozavestijo in se z njim ustrezno spoprimejo, saj bodo na ta način pripomogli k temu, da se bo psihično nasilje zmanjšalo ali odpravilo ter s tem preprečilo razvoj drugih oblik nasilja. V nadaljevanju bi bilo v prihodnosti smiselno raziskati pripravljenost mladostnikov za spoprijemanje s pojavom psihičnega nasilja. Prav tako bi bilo smiselno proučiti, katere strategije in tehnike so bile mladostnikom najbolj v pomoč pri pojavu psihičnega nasilja v partnerskem odnosu, saj bi s tem dobili vpogled v primerne načine funkcionalnega spoprijemanja.

Jernej Kovač, PhD, Eva Hršak

The Occurrence of Psychological Violence in Partner Relationships Among Adolescents

In Slovenia, there is little thorough and systematic research dealing with the occurrence of psychological violence in partner relationships during adolescence. This gap is filled by the present research. This paper is divided into a theoretical and an empirical part. In the theoretical part, first the concept of psychological violence is briefly described. Next, violence in a partner relationship is presented in greater detail. At the end of the theoretical part, focus is set on the topic of our research, which deals with violence in partner relationships among adolescents. In the second, empirical part, the findings regarding the presence of various forms of psychological violence in partner relationships among adolescents are presented. This is followed by a presentation of the differences in the perception of psychological violence in adolescent relationships according to gender, age, and length of the relationship. At the end of the paper, the conclusions from the empirical research, limitations and some guidelines for further research are provided.

According to Emmerova et al. (2023), the increase in aggressive behaviour is currently a growing problem and this can occur in different relationships. In partner relationships, different forms of violence can be present, which manifest in the form of psychological, physical, sexual, or economic violence. Psychological violence is any act (most often verbal) that impacts a person's psyche in an unwanted and harsh way, resulting in a negative impact on self-esteem, self-image, and self-confidence of the victim (Association for Nonviolent Communication, 1999). In addition to the above, acts that cause the victim's "fear, humiliation, a sense of inferiority, threat, and other mental distress" are also understood as psychological violence (Filipčič & Klemenčič, 2011).

Forward and Torres (2006) make a similar observation, believing that psychological violence is the tendency of an individual to achieve his goal through a repeated pattern of psychological pressure. At the same time, it must be emphasized that the other person is in a subordinate and humiliated position. Psychological violence is the most common form of violence, because, according to Bradshaw (1990), it is an integral part of every other form of violence. It can occur in various interpersonal relationships, including more superficial relationships, such as relationships with colleagues, friends and acquaintances, as well as in relationships with close friends. Walker and Lurie (1999) find that the individual is nine times more likely to experience violence from a close friend. The rest of the paper focuses on violence in a partner relationship.

In a partner relationship, psychological violence often begins with possessiveness and manipulation. This is followed by insults, cursing, yelling, etc. (Ministry of the Interior, 2009). Aničič and Lešnik Mugnaioni (2002) add the following to these forms of psychological violence: isolation from loved ones, incitement against others, taking and/or destroying personal objects, creation of an unpleasant and negative climate, prolonged silence and/or unwillingness to communicate, jealousy, etc.

The presence of violence in an adolescent partner relationship can have severe short-term and long-term consequences for the adolescent. There is a high probability

that the victims of violence in adolescence will look for similar patterns in the future and consequently become victims again (Temple et al., 2013). Helm et al. (2017) add that possible consequences can also include poor academic performance, lack of involvement in extracurricular activities, exclusion from school, and unwanted pregnancy. Ajduković and Ručević (2009) add the possibility of other health problems (frequent headaches, indigestion, etc.), problems with concentration, sleep, etc.

Watson et al. (2001) describe the research by Sugarman and Hotaling (1989), where they find that the adolescents' tolerance for violence is very high. Between 45 % and 60 % of the adolescents stated that they stayed in a relationship with their partner despite the presence of violence. Jezl et al. (1996) researched the tolerance in adolescent partnerships and found that 56 % of the participants had already experienced physical violence and as many as 96 % of the adolescents had experienced psychological violence; 13 % of them stayed in the relationship. García Díaz et al. (2017) believe that the tolerance for violence in adolescent partner relationships is largely gender dependent. Girls recognize violence in a relationship faster and are less tolerant of it. Due to social stereotypes about male dominance, boys often do not recognize violence and are consequently more tolerant of it. Girls are also more likely to report violence and seek help as well as to end a relationship. Watson et al. (2001) believe that, in addition to gender, age also affects tolerance. Younger adolescents are more likely to not confide in anyone or to only tell their peers about their problems. Older adolescents, however, react more often and confide in their parents as well as their friends. According to Lenič (2023), parents play a primary role in raising children. Parental upbringing depends primarily on their parenting style, which can be permissive, authoritarian or authoritative. Parents can consequently help prevent violent behaviour in adolescent relationships with their parenting. They can also play an important role in helping adolescents who are dealing with psychological violence in a partner relationship.

We implemented a quantitative research method, using a survey questionnaire to obtain data and examine the adolescents' perception of violence in their relationships. 376 young people having experienced a partner relationship participated in our research. The research is based on a non-random convenience sample of adolescents. The covered sample is defined at the level of inferential statistics as a simple random sample from a hypothetical population.

The analysis of the perception of psychological violence in a partner relationship revealed that most adolescents experience psychological violence in a partner relationship. The research showed that the most common form of psychological violence in a partner relationship among adolescents is jealousy, followed by the use of inappropriate and/or offensive words as well as criticism and/or humiliation. Thus, it can be concluded that most adolescents are aware that the phenomenon of jealousy represents a particular form of psychological violence. Our results are not consistent with the findings of Ajduković and Ručević (2009), who found that adolescents in partner relationships do not recognize jealousy as a sign of psychological violence, but rather as a form of love. According to Ančič (2002), psychological violence often begins with jealousy; hence, the results of our research show a positive trend, since the majority of the adolescents are able to perceive jealousy as a form of psychological violence. This also means that they have a better chance of protection against the escalation of psychological violence, which can eventually develop into other forms of violence. Forms

of psychological violence that occur in smaller numbers in adolescent relationships are taking and/or destroying personal items, extortion and/or threats, and incitement against others. These results are in line with our expectations, as they are somewhat more severe forms of psychological violence, which may be less typical in adolescent partner relationships.

The analysis of the occurrence of psychological violence in a partner relationship among adolescents according to gender reveals that, among all of the listed forms, more psychological violence is present among women. This means that women are more often victims of psychological violence in partner relationships among adolescents. These results are in line with our expectations as many studies (Ajduković & Ručević, 2009; Romita et. al, 2013; Ross, 2012) find that women are more often victims of violence. The most obvious difference was found in the following forms of psychological violence: jealousy, inappropriate and/or insulting words and criticizing/humiliating.

The analysis of the role of age reveals that the adolescents aged between 22 and 25 experience psychological violence in their relationships most often. They encounter jealousy, use of inappropriate and/or offensive words, criticism and/or humiliation. These results are not in line with our expectations, as we presumed that older participants would be more personally and emotionally mature, which would result in less psychological violence. It is also worth noting that there is a tendency for silence and/or lack of communication. It was established that the participants aged between 22 and 25 most often experience this form of psychological violence.

The analysis of the role of relationship length reveals that the participants who have been in a relationship for two to four years experience psychological violence most often. During this period, they are most often victims of jealousy, use of inappropriate and/or offensive words, criticism and/or humiliation. Those who have been in their relationships for more than five years experience the least amount of psychological violence. It is worth noting that there is a tendency ($P = 0.059$, $\chi^2 = 7.457$) for silence and lack of communication as a form of psychological violence, and that this form of violence is most often experienced by adolescents who have been in their relationships for less than two years.

A limitation of the study is the sample as participants were those adolescents having been in a partner relationship who were motivated to participate. Regardless of this limitation, the empirical findings allow the derivation of some guidelines for dealing with the occurrence of psychological violence in partner relationships among adolescents. In adolescent partnerships, various trials, problems, and related hardships are an integral part of every partnership. If these problems develop into psychological violence in the partner relationship, it is important for the adolescents to recognize and become aware of it and to deal with it appropriately, as this will help reduce or eliminate psychological violence and thus prevent the development of other forms of violence. In the future, it would be important to investigate the adolescents' readiness to cope with the occurrence of psychological violence. It would also be useful to explore which strategies and techniques have been most helpful for the adolescents when experiencing psychological violence in a partner relationship, as this would provide insight into appropriate functional coping methods.

LITERATURA

1. Ajduković, M. in Ručević, S. (2009). Nasilje u vezama mladih. *Medicus*, 18(2), 217–225.
2. Aničić, K. in Lešnik Mugnaioni, D. (2002). *Nasilje - nenasilje: priročnik za učiteljice, učitelje, svetovalne službe in vodstva šol*. Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana.
3. Bradshaw, J. (1990). Bradshaw on: the family. *Health Communications*. <https://doi.org/10.1049/ee.1990.0012>
4. Bučar Ručman, A. (2004). *Nasilje in mladi*. Klub mladinski kulturni center.
5. Društvo za nenasilno komunikacijo. (1999). *O nasilju: priročnik za usposabljanje*. Društvo za nenasilno komunikacijo.
6. Emmerova, I., Jablonsky, T. in Blažič, M. (2023). Aggressive behaviour of pupils towards teachers. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 38(1), 63–75. <https://doi.org/10.55707/ds-po.v38i1.5>
7. Filipčič, K. in Klemenčič, I. (2011). *Ob ravnanje nasilja v družini: priročnik za zaposlene v vzgojno-izobraževalnih zavodih*. Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
8. Forward, S. in Torres, J. (2006). Moški, ki sovražijo ženske in ženske, ki jih ljubijo. *Tangram*.
9. García Díaz, V. in Molleda, B. C. (2017). Tolerance and perception of abuse in youth dating. *Journal of Aggression Maltreatment & Trauma*, 26(5), 462–474. <https://doi.org/10.1080/10926771.2017.1304477>
10. Gryl, F. E., Stith, S. M. in Bird, G. W. (1991). Close dating relationships among college students: Differences by use of violence and by gender. *Journal of Social and Personal Relationships*, 8(2), 243–264. HYPERLINK "<https://psycnet.apa.org/doi/10.1177/0265407591082005>" \t "_blank" <https://doi.org/10.1177/0265407591082005>
11. Helm, S., Baker, K. C., Berlin, J. in Kimura, S. (2017). Getting in, being in, staying in, and getting out: adolescents' descriptions of dating and dating violence. *Youth and Society*, 49(3), 318–340. <https://doi.org/10.1177/0044118X15575290>
12. Jezl, R. D., Molidor, E. C. in Wright, L. T. (1996). Physical, sexual and psychological abuse in high school dating relationships: prevalence rates and self-esteem issues. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 13(1), 69–87. <https://doi.org/10.1007/BF01876596>
13. Kovač, J. (2018). Učenje psihosocialnih veščin ob pojavu fizičnega nasilja v partnerskem odnosu. V N. Ličen in M. Mezgec (ur.), *Sodobne paradigme raziskovanja izobraževanja in učenja odraslih* (str. 333–348). Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
14. Lenič, K. (2023). Vzgojni stili staršev. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 38(1), 112–130. <https://doi.org/10.55707/ds-po.v38i1.8>
15. Lepičnik Vodopivec, J. in Teršek, B. (2021). Odnos zaposlenih v vrtcu in osnovni šoli do medvrstniškega nasilja. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 36(1), 3–18.
16. Ministrstvo za notranje zadeve. (2009). Slišite? http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/23112009_nasilje_nad_zenskami_brusura.pdf.
17. Mugnaioni Lešnik D., Koren, A., Logaj, V. in Brejc, A. (2009). *Nasilje v šolah: opredelitev, prepoznavanje, preprečevanje in obvladovanje*. Šola za ravnatelje.
18. Mulford, C. in Giordano, P. (2015). Teen dating violence: a closer look at adolescent romantic relationships. *NIJ Journal*, 261, 34–40.
19. Munc, M. (2010). *Nemoč nasilja*. De Veste.
20. Pirc, T. in Pečjak, S. (2023). Moral (dis)engagement among higher education student-bystanders in cyberbullying. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 38(2), 100–115. <https://doi.org/10.55707/ds-po.v38i2.105>
21. Romita, P., Beltramini, L. in Escriba Aguri, V. (2013). Intimate partner violence and mental health among Italian adolescents: gender similarities and differences. *Violence against Women*, 19(1), 89–106. HYPERLINK "<https://doi.org/10.1177/1077801212475339>" <https://doi.org/10.1177/1077801212475339>
22. Ross, J. M. (2012). Self-reported fear in partner violent relationships: findings on gender differences from two samples. *Psychology of Violence*, 2(1), 58–74. HYPERLINK "<https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0026285>" \t "_blank" <https://doi.org/10.1037/a0026285>

23. Sugarman, D. B. in Hotaling, G. T. (1989). Dating violence: prevalence, context, and risk markers. V M. A. Pirog Good in J. E. Stets (ur.), *Violence in dating relationships: emerging social issues* (str. 3–32). Praeger Publishers.
24. Temple, R. J., Le, D. V., Muir, A., Goforth, L. in McElhany, L. A. (2013). The need for school based teen dating violence prevention. *Journal of Applied Research on Children: Informing Policy for Children at Risk*, 4(1), 1–13. <https://doi.org/10.58464/2155-5834.1136>
25. The National Center for Victims of Crime. (2012). <http://victimsofcrime.org/help-for-crime-victims/get-help-bulletins-for-crime-victims/bulletins-for-teens/dating-violence>.
26. Vekić Kljajić, V., Pongračić, L. in Lučić, J. (2022). Development of students social competencies during Post- COVID times. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 37(3–4), 38–51.
27. Walker, L. E. A. in Lurie, M. (1999). *The abused woman: a survivor therapy approach*. Endolar Communications.
28. Watson, J. M., Cascardi, M., Avery-Leaf, S. in O’Leary, K. D. (2001). High school students’ responses to dating aggression. *Violence and Victims*, 16(3), 339–348. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.16.3.339>

Besedilo / Text © 2025 **Avtor(ji) / The Author(s)**

To delo je objavljeno pod licenco CC BY Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna.

This work is published under a licence CC BY Attribution 4.0 International.

(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Dr. Jernej Kovač, docent za področje pedagogike na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru.
E-mail: jernej.kovac@um.si

Eva Hršak, magistrica profesorica angleščine in pedagogike na Osnovni šoli borcev za severno mejo v Mariboru.
E-mail: eva.hrsak@os-borcev.si